

Kulturskole for alle

– Norsk kulturskoleråds strategi for mangfold, inkludering og innenforskap

Strategidokument med kunnskapsgrunnlag og prioriterte satsingsfelt.

1.	Innledning.....	3
1.1.	En kulturskole for alle?.....	3
1.2.	Bakgrunn og sammenhenger	4
1.3.	Rammer for strategien	5
2.	Målsettinger i strategiarbeidet	7
2.1.	Samfunnsoppdraget	7
2.2.	Strategiens overordna mål	8
3.	Verdier i strategiarbeidet	8
3.1.	Samskaping – for økt mangfold, inkludering og innenforskap	8
3.2.	Mangfold – knyttet til inkludering og innenforskap	9
3.3.	Digitalitet – i arbeidet med økt mangfold, inkludering og innenforskap.....	9
3.4.	Bærekraft – mangfold og inkludering som en verdi for økt sosial bærekraft.....	9
4.	Prioriterte satsingsfelt.....	10
4.1.	Satsingsfelt 1: Internt arbeid (organisasjonsutvikling).....	10
4.2.	Satsingsfelt 2: Eksternt arbeid (kommunene/fylkene)	10
4.3.	Satsingsfelt 3: Samarbeid og samskapingsarenaer	11
5.	Avslutning.....	13
6.	Referanser	13

1. Innledning

1.1. En kulturskole for alle?

“Selv om vi kjenner oss usikre i det mangfoldige, berikes våre liv av ulikheter som vi våger å ta til oss og verdsette. Utfordringen ligger i å forstå forskjeller og arbeide med dem på en konstruktiv måte.”

(Peter Senge i boka *Human dynamics* Seagel og Horne, 1997, s 12)

Kulturskolens formål er gi opplæring av høy faglig og pedagogisk kvalitet til barn og unge. [Rammeplan for kulturskolen «Mangfold og fordypning»](#) fremhever bl.a. at opplæringa skal bidra til barn og unges danning, fremme respekt for andres kulturelle tilhørighet og også være et bidrag til å utvikle egen livskompetanse. Rammeplanen understreker også kulturskolens rolle som et lokalt ressurscenter og kulturskolen som en samarbeidende aktør i lokalsamfunnet som også omhandler å nå andre målgrupper og aldersgrupper selv om barn og unge har høyeste prioritet (Norsk kulturskoleråd, 2016). [Stortingsmelding 18 – «Opplære, skape, dele»](#) viser til det flerkulturelle, internasjonale, komplekse samfunnet kulturskolen er en del av og stiller forventninger til at mangfoldet av kulturelle uttrykk må speiles i kulturskolens tilbud og arbeid slik at *alle* kan føle seg velkomne og få «ei reell mulighet til å delta» (Kulturdepartementet, 2021, s. 68).

Dette er fundamentet i *Norsk kulturskoleråds strategi for mangfold, inkludering og innenforskap*. Strategien presenterer status for hvordan Kulturskolerådet har arbeidet med denne tematikken tidligere og hvordan det er tenkt å arbeide videre for å nå de sentrale målsettingene ovenfor. Strategien tydeliggjør organisasjonens visjon og mål for arbeidet med mangfold, inkludering og innenforskap og hvordan Norsk kulturskoleråd som interesse- og utviklingsorganisasjon kan bidra til å styrke kulturskolen som inkluderende kraft i lokalsamfunnet. Den ivaretar strategiområdene i [Norsk kulturskoleråds «Strategi 2032 - Med kulturskolen inn i fremtiden»](#); samskaping, mangfold, digitalitet og bærekraft. Strategiområdene uttrykkes gjennom tre prioriterte satsingsområder; *internt arbeid* (organisasjonens ansatte og politisk valgte), *eksternt arbeid* (i samarbeid med organisasjonens medlemskommuner/fylker) og *ivareta samarbeid og etablere samskappingsarenaer* (aktuelle samarbeidsparter).

Strategien bygger videre på [Kulturskolemanifestet](#), som ble utarbeidet av prosjektet Kulturskolen som inkluderende kraft (KIL) i 2019. Strategien vil bidra til operasjonalisering av prinsipper og verdier i manifestet. Kulturskolemanifestet oppfordrer kulturskolen til å benytte sitt potensiale i å være en brobygger og inkluderende kraft i lokalsamfunnet.

Strategien vil imøtekomme oppfordringer og utfordringer både i Kulturskolemanifestet, Rammeplan for kulturskolen, Stortingsmelding 18 og i Norsk kulturskoleråds strategi 2032 og den påpeker og konkretiserer kulturskolens og Kulturskolerådets ansvar i denne sammenheng; *«Kulturskolen er ein arena for å inkludere alle og forhindre utanforskap, og Norsk kulturskoleråd arbeider i tråd med sin eigen strategi for å styrkje dette perspektivet»* (Kulturdepartementet, 2021, s. 63).

1.2. Bakgrunn og sammenhenger

«Mangfoldsarbeid handler om å heve kompetansen om inkludering og likestilling/lik tilgang i samfunnet. Det handler om å opparbeide kunnskap og endre holdninger slik at inkludering styrkes og barrierene for deltakelse bygges ned.»
(Fra rapporten INKLUDERENDE KULTURLIV I NORDEN, 2020, s.42)

Norsk kulturskoleråd styrket arbeidet med kulturelt mangfold etter innspill og vedtak av Norsk kulturskoleråds landsting 2016. En strategi for dette arbeidet ble utformet i [Strategidokument for oppfølging av Landstingsvedtak 5.1 Flyktninger og kulturskolen 2016 – 2020](#). Strategidokumentet ble evaluert gjennom [Evalueringsrapporten Inkludering, flyktninger og kulturskole 2017 – 2020](#). Her anbefales det at mangfold og inkludering får en enda tydeligere plass i alt utviklingsarbeid som Norsk kulturskoleråd gjør, og særlig at

- det arbeides for å styrke kommunenes helhetlige tenkning på dette området. Arbeidet med mangfold og inkludering foreslås derfor å inngå som en del av veiledningsordningen til Norsk kulturskoleråd
- mangfold, inkludering og utenforskap blir enda tydeligere og løftes frem som en tematikk innenfor arbeidet med prosjektet Fremtidens kulturskole
- Kulturskolerådet opprettholder og videreutvikler samarbeidet om tematikken med aktuelle aktører innen UH, forskning og ulike kompetansemiljø

Videre oppfordres det til at

- fylkesavdelingene, kommunene/kulturskolene oppsøker eller tar initiativ til programmer og prosjekt som ivaretar tematikken
- fylkesavdelingene, kommunene/kulturskolene initierer samarbeid med andre aktører innen egen kommune rundt tematikken mangfold, inkludering og utenforskap
- fylkesavdelingene, kommunene og kulturskolene bidrar til å styrke delingskultur mellom kulturskoler regionalt, nasjonalt og nordisk

Strategien *Mangfold, inkludering og innenforskap* søker å omsette disse anbefalingene og oppfordringene i tre satsingsområder for å oppfylle ambisjonen om kulturskolen som inkluderende kraft i lokalsamfunnet og hva som skal til for å realisere disse ambisjonene.

Operasjonalisering av Norsk kulturskoleråds strategi [Fordypning med mangfold](#) har blant annet som mål å bidra til at alle elever som kvalifiserer for det skal ha tilgang til et fordypningsprogram uavhengig av kunstfag, hvem du er, bosted eller kulturell bakgrunn. Arbeidet vil fokusere samarbeid og samhandling mellom aktører innen kunstfaglig opplærings- og utdanningsløp. Krysningpunkter mellom arbeidet med strategien *Fordypning med mangfold* og strategien *Mangfold, inkludering og innenforskap* vil kunne bidra til læring om hvordan samarbeid og samhandling rundt tilrettelegging av tilbud for elever kan gjøres.

Viktige verdiområder i [rapporten Fremtidens kulturskole](#) kan også ses i sammenheng med innholdet i denne strategien og handler bl.a. om å være inkluderende og mangfoldig i et samskapende og bærekraftig perspektiv (KS og Norsk kulturskoleråd, 2021). Kulturskolerådet ser det som naturlig at strategien *Mangfold, inkludering og innenforskap* naturlig bygger opp under det utviklingsarbeidet som Fremtidens kulturskole fremmer både når det gjelder tjenesteutvikling lokalt, kunnskap- og kompetanseutvikling, erfaringsdeling og forskning på området som omfatter mangfold og inkludering.

Som videre bakgrunn for strategien kan også sies at den henter inspirasjon og bygger på erfaringer fra tidligere arbeid i organisasjonen og fra program som bl.a. [KIL \(Kulturskolen som inkluderende kraft i lokalsamfunnet\)](#), (- 2020) [Kulturbarn 0-8](#) (- 2021), [Kulturskolens rolle i musikkbasert miljøbehandling](#) (-2020), [Koordinert kommunalt kulturarbeid](#) (-2021) og deltakelse i prosjektet [Utenforflokken](#) (- 2021).¹

1.3. Rammer for strategien

Navnet på strategien er «*Kulturskole for alle – Norsk kulturskoleråds strategi for mangfold, inkludering og innenforskap*» (kortet ned til strategien *Mangfold, inkludering og innenforskap*). Begrepene inkludering og innenforskap er valgt som positivt ladete begrep, som peker mot løsninger, potensialet i temaet heller enn utfordringene (som kanskje heller oppstår i begrep som integrering og utenforskap). Ordet inkludering er et godt, aktivt og funksjonelt ord i denne sammenheng. Inkludering kan si noe om hva kunst og kultur betyr i relasjonen mellom mennesker. Med kunstfag som fokus kan varierte møteplasser være gode mestringsarenaer, gi muligheter for viktig inkludering og uvurderlige opplevelser for barn og unge, opplevelser som kan være livsviktige. Å dele hverandres kulturuttrykk kan bidra til å løfte inn deltakerne, uansett bakgrunn, som likeverdige ressurspersoner i et mangfoldig felleskap.

Evalueringsrapporten for strategien Inkludering, flyktninger og utenforskap 2017–2020, anbefaler på et overordnet nivå at arbeidsmåten som har vært brukt gjennom å iverksette strategien, videreføres i strategien *Mangfold, inkludering og innenforskap*. Dette handler om en tverrsektoriell innsats rundt inkludering der vi, i samskapingens ånd, inkluderer, løfter opp og lytter til målgruppens tanker og meninger; den som berøres skal høres. Slik kan strategien også henge sammen med Stortingsmelding 18 sin tydelige understreking av «kor viktig det er at barn og unge må medverke i alle delar av barne- og ungdomskulturen» (Kulturdepartementet, 2021, s. 10).

Det er en intensjon at strategien vil skape en bevissthet om hvordan Norsk kulturskoleråd i framtiden skal forstå og jobbe bevisst med tematikken mangfold, inkludering og innenforskap. Dette gjelder både for organisasjonens administrasjon og i det interessepolitiske arbeidet. Norsk kulturskoleråd vil også at denne strategien skal kunne bidra i å styrke det regionale arbeidet med mangfold og inkludering og støtte opp om fylkesavdelingenes satsingsområder.

¹ For mer utdyping av programmene – følg linkene i avsnittet

Strategien *Mangfold, inkludering og innenforskap* fremhever at mangfold skal bidra til læring, verdiskaping og innovasjon og prege en væremåte og et tanke sett i organisasjonen. Teoretisk inspirasjon for strategiarbeidet ligger bl.a. i Thomas og Elys forskning om mangfoldsparadigmer (Thomas & Ely, 1996) (fig 1). Strategien forutsetter en forståelse for de tre nivåene i figur 1, og for at mangfold må balanseres, settes sammen og ledes på en god måte for at mangfold skal ses som en ressurs for læring, innovasjon og verdiskaping. Thomas og Ely hevder at mangfold må forstås som varierte perspektiver og tilnærminger til arbeidet som medlemmer av ulike identitetsgrupper bringer med seg inn i arbeidsfellesskapet. Det er i denne sammenhengen Thomas og Ely snakker om et *nytt paradigme* for forståelse og utnyttelse av mangfold (Thomas/Ely, 1996).

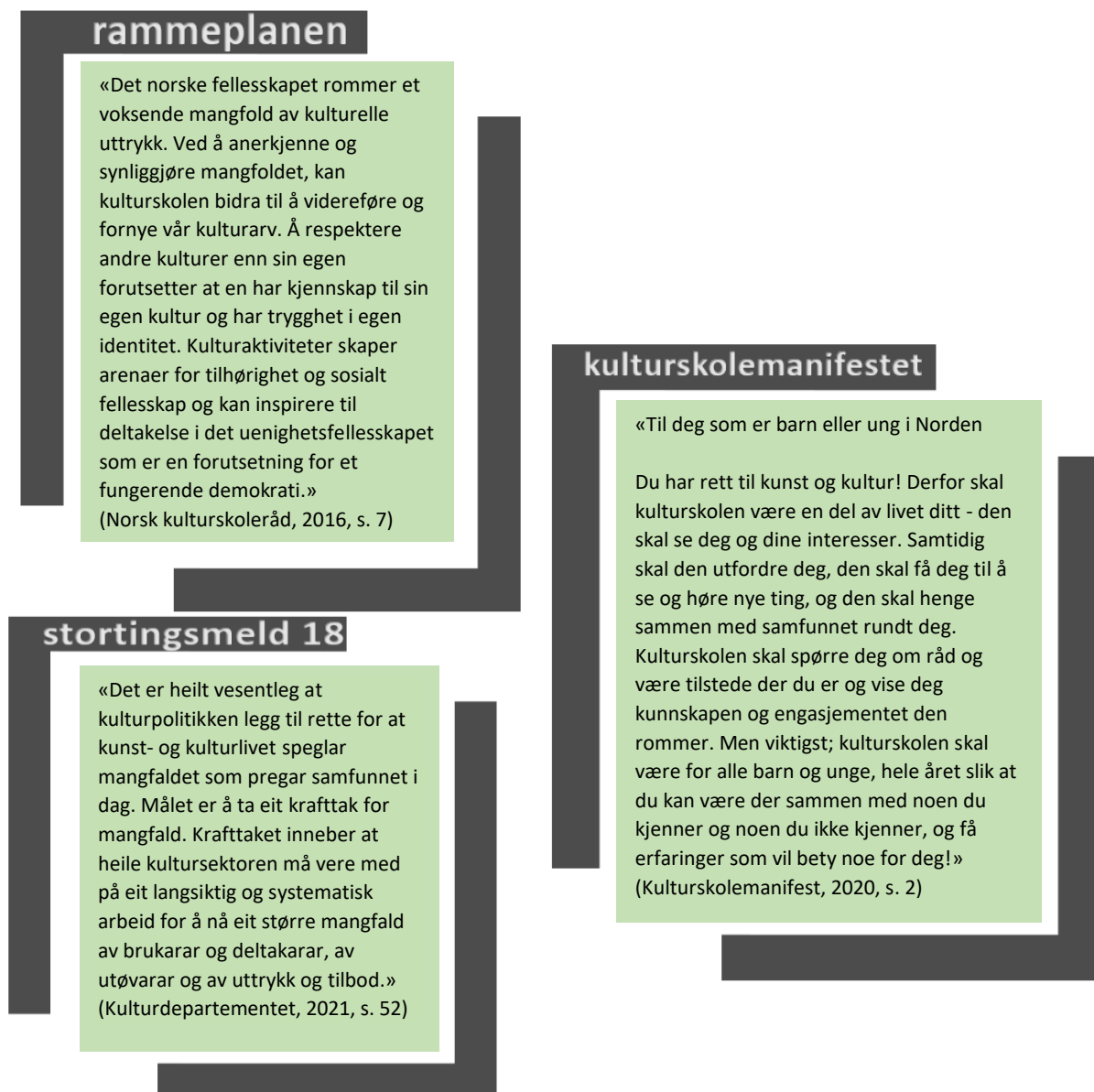
Figur 1 Thomas og Elys mangfoldsparadigmer

Læring, kreativitet, fleksibilitet, organisatorisk og individuell utvikling samt en organisasjons evne til effektivt å tilpasse seg endringer i samfunnet, krever en fundamental forandring i holdninger og atferd i en organisasjons lederskap og blant organisasjonens ansatte (Thomas/Ely, 1996). Denne ønskede transformasjonen er en grunntanke, en ramme, for strategien *Mangfold, inkludering og innenforskap*.

2. Målsettinger i strategiarbeidet

2.1. Samfunnsoppdraget

Strategien trekker fram tre utdrag fra dokumentene som er nevnt i kap. 1.1, for å belyse kulturskolens samfunnsoppdrag knyttet til arbeidet med mangfold, inkludering og innenforskap. Disse er hentet fra [Rammeplan for kulturskolen «Mangfold og fordypning»](#), [Stortingsmelding 18 «Oppleve, skape dele, Kunst og kultur for, med og av barn og unge»](#) og [Kulturskolemanifestet](#) (fig. 2)

Figur 2 Kulturskolens samfunnsoppdrag i noen utvalgte føringsdokument

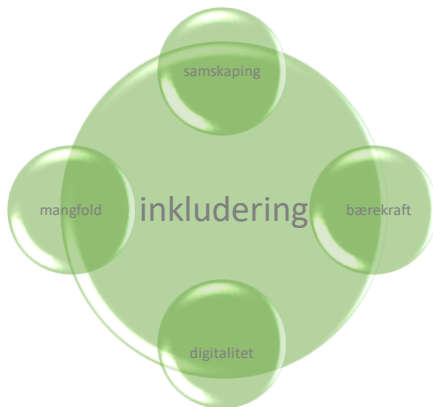
Kulturskolerådet ønsker med denne strategien å bidra i det «krafttaket» som Stortingsmelding 18 (2020–2021) utfordrer oss på, ved at vi gjennom handling og tiltak bygger opp under den rettigheten barn og unge har til kunst og kultur (Kulturdepartementet, 2021, s. 52). På den måten ønsker vi at kunst- og kulturaktiviteter kan bidra til å skape den arenaen som skal til for at *alle barn og unge* får være delaktige i det store mangfoldige fellesskapet.

2.2. Strategiens overordna mål

Visjonen «Kulturskole for alle» avdekker et behov for et mangfoldstankesett, her knyttet til mennesker, muligheter og verdier. Kulturskole for alle er derfor også en visjon for denne strategien. På samme måte som Norsk kulturskoleråds strategi 2032 poengterer at en av organisasjonens verdier er **å være inkluderende og bidra til at alle får ta del kulturskolefelleskapet på en likeverdig måte** – både faglig, sosialt og kulturelt (Norsk kulturskoleråd, 2020, s. 3), er også dette et overordnet mål med strategien.

I tråd med Rammeplan for kulturskolen vil et annet overordnet strategisk mål være **å se kulturskolen som inkluderende arena og tilrettelegge for inkludering og fellesskap med vekt på mangfold, åpenhet og flerfaglig/tverrfaglig samarbeid** (Norsk kulturskoleråd, 2016, s. 22).

3. Verdier i strategiarbeidet

Figur 3 Verdier i strategiarbeidet

Til grunn for Norsk kulturskoleråds arbeid ligger «Strategi 2032 – Med kulturskolen inn i fremtiden». I tillegg til *mangfold* skal også strategiområdene *samskaping*, *digitalitet* og *bærekraft* løftes inn organisasjonens arbeid.

I de neste kapitlene utdypes forståelsen og rollen disse satsingsområdene har, knyttet til strategien *Mangfold, inkludering og innenforskap* (fig 3).

3.1. Samskaping – for økt mangfold, inkludering og innenforskap

Gjennom samskaping kan kulturskolen se sine muligheter som bidragsyter i utviklingen i et bredt og helhetlig perspektiv. I denne strategien handler dette om kulturskolen som en samskappingsaktør som bidrar til å fremme og utvikle en kultur for inkludering og innenforskap samt opparbeide forståelse for mangfold som verdi. Å få muligheten for å delta i og oppleve kunst og kultur kan ofte være avhengig av økonomi, tilgang til arenaene/tilbudene og ikke minst forståelig informasjon (Kulturdepartementet, 2021, s. 15). Dette kan fort være reelle hindringer for mange barn og unges muligheter til å være en del av kulturskolefelleskapet, noe som aktørene i et samskapingperspektiv kan bidra til å løse gjennom dialog og handling.

3.2. Mangfold – knyttet til inkludering og innenforskap

I Kunnskapsdepartementets strategi [«Skaperglede, engasjement og utforskertrang. Praktisk estetisk innhold i barnehage, skole og SFO»](#) (PE- strategien) vises det til Norge som et flerkulturelt og internasjonalt samfunn. (Kunnskapsdepartementet, 2019). Både PE-strategien og Stortingsmelding 18, «Oppleve, skape, dele» understreker mulighetene for å bygge bro mellom kultur og utdanning som en viktig del av barne- og ungdomskulturpolitikken. Det pekes også på kommunens ansvar i denne sammenhengen. Det er kommunens ansvar å se kulturskolen som en aktiv samarbeidspart i barnehage, skolen og SFO der man har anledning til å nå *alle barn og unge* uavhengig av bakgrunn, og gi dem like muligheter til å oppleve og delta i kunst og kultur.

3.3. Digitalitet – i arbeidet med økt mangfold, inkludering og innenforskap

Digitalitet er både et fysisk verktøy og kommunikasjon gjennom samhandling. Gjennom det digitale mediet kan det skapes, læres og samhandles. Mangfold i antall veier til læring inkluderer også de mulighetene som knyttes til digitale verktøy og digital kommunikasjon (Telemarksforskning, 2021).

3.4. Bærekraft – mangfold og inkludering som en verdi for økt sosial bærekraft

Gjennom samhandling og samskaping ligger det et potensiale i å oppnå tverrfaglige og medvirkningsbaserte løsninger med et mål om økt sosial innovasjon og økt sosial bærekraft. I [evalueringssrapporten Inkludering, flykninger og kulturskole 2017 – 2020](#) anbefales det at arbeidet med mangfold, inkludering og innenforskap også må ha en forankring i bærekraftsmålene. Her pekes det særlig på at de mest relevante bærekraftsmålene å forholde seg til på et overordnet plan kan være mål 3, 4, 10 og 16;

BÆREKRAFTSMÅL 3)	SIKRE GOD HELSE OG FREMME LIVSKVALITET FOR ALLE, UANSETT ALDER
BÆREKRAFTSMÅL 4)	SIKRE INKLUDERENDE, RETTFERDIG OG GOD UTDANNING OG FREMME MULIGHETER FOR LIVSLANG LÆRING FOR ALLE
BÆREKRAFTSMÅL 10)	REDUSERE ULIKHET I OG MELLOM LAND
BÆREKRAFTSMÅL 16)	FREMME FREDELIGE OG INKLUDERENDE SAMFUNN MED SIKTE PÅ BÆREKRAFTIG UTVIKLING

I arbeidet med å bryte ned «silotenking» i kommunens tjenester og ivareta et samskapingsperspektiv rundt inkludering, kan vi med fordel også inspireres av bærekraftsmål 17; Samarbeid for å nå målene. Vi når ikke målene hvis vi ikke får det til for *alle*, og vi må gå sammen på nye måter for å nå kommunens mål for alle innbyggerne.

BÆREKRAFTSMÅL 17)	FOR Å LYKKES MED BÆREKRAFTSMÅLENE TRENGS DET NYE OG STERKE PARTNERSKAP. MYNDIGHETER, NÆRINGSLIVET OG SIVILSAMFUNNET MÅ SAMARBEIDE FOR Å OPPNÅ BÆREKRAFTIG UTVIKLING.
-------------------	--

4. Prioriterte satsingsfelt

*For å oppnå mangfold, må vi endre strukturene.
Mangfold handler ikke om å gjøre døren bredere,
men å gjentenke huset fra grunnmuren og opp.
(Mathias Danbolt, 2021)*

Gjennom noen prioriterte satsingsfelt (eller innsatsområder) søker strategien å ivareta målsettingen om å se kulturskolens samfunnsoppdrag i lys av mangfold, inkludering og innenforskap (kap 2.1). Disse satsingsfeltene er det gjort punktvis rede for i avsnittet nedenfor.

4.1. Satsingsfelt 1: Internt arbeid (organisasjonsutvikling)

Innsatsområde 1:

Videreutvikle intern kompetanse rundt mangfold og inkludering i Norsk kulturskoleråd

- Mål: Å se mangfold og inkludering som et verdsett, en væremåte, som skal prege arbeidet til Norsk kulturskoleråds ansatte og politisk valgte.
- Delmål 1a): Ansatte og politisk valgte vil få økt kompetanse, en felles plattform og forståelse for verdien av å fokusere mangfold og inkludering i sitt arbeide.
- Delmål 1b): Ansatte og politisk valgte vil styrke delings- og samskapingskultur på tvers av funksjonsområder og styrever.

4.2 Satsingsfelt 2: Eksternt arbeid (kommunene/fylkene)

Innsatsområde 2:

Samarbeide om å utvikle kunnskap og kompetanse for økt mangfold og inkludering i medlemskommunene

- Mål: Medlemskommunene og kulturskolene vil se verdien i mangfold og inkludering gjennom et styrket (sam)arbeidet om tematikken
- Delmål 2a): Kommunene vil få økt kjennskap til relevante samskapingsaktører, økt bevisstgjøring om og styrking av kulturskolen som lokal kraft i arbeidet med mangfold og inkludering
- Delmål 2b): Kulturskoleledere, - lærere og -eiere vil styrke kunnskap og kompetanse for å drive inkluderingsarbeid i egen kommune og bidra til å styrke delings- og samskapingskultur mellom kulturskoler regionalt og nasjonalt

4.3 Satsingsfelt 3: Samarbeid og samskapingsarenaer

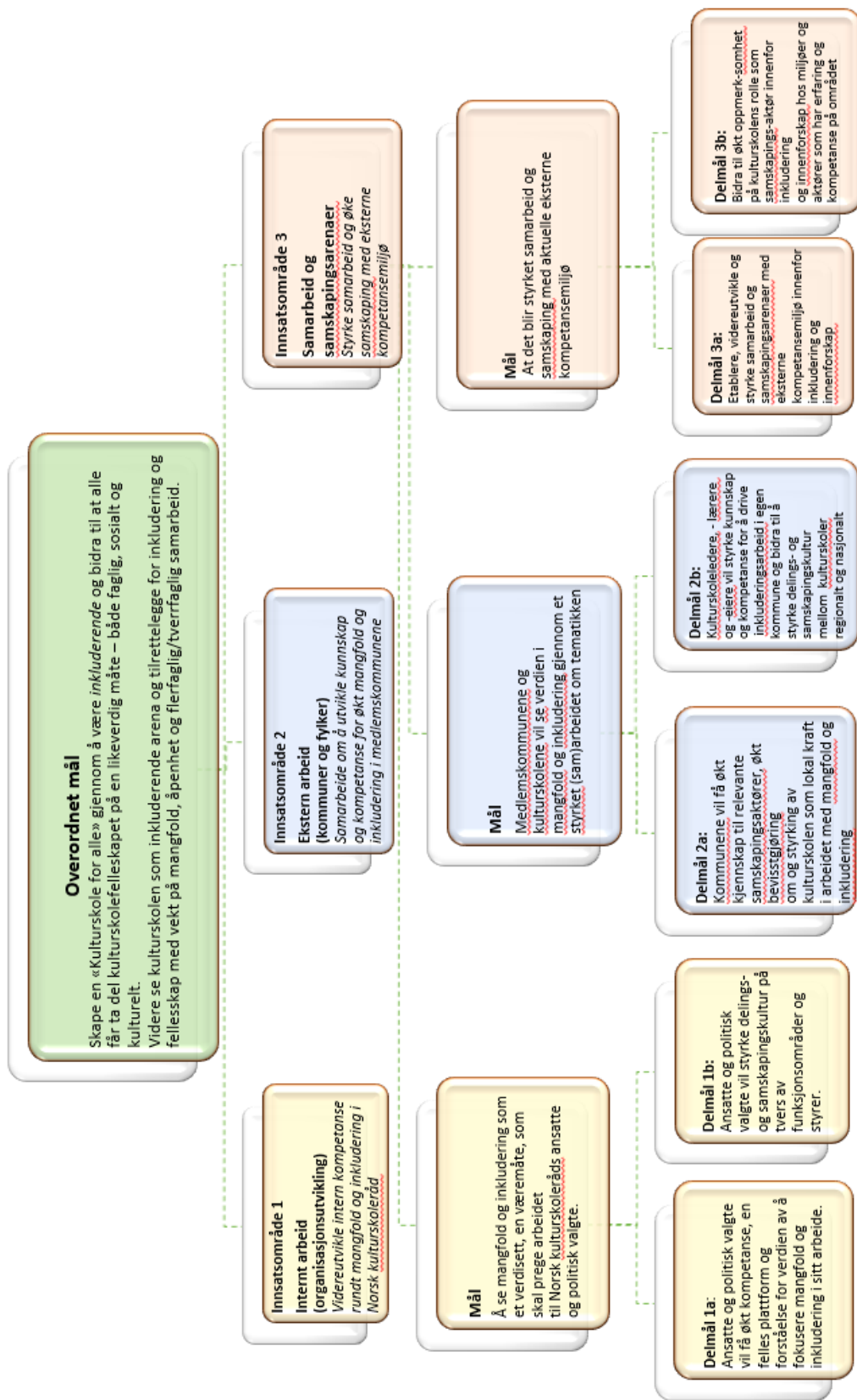
Innsatsområde 3:

Styrke samarbeid og øke samskaping med eksterne kompetansemiljø

- Mål: Videreutvikle og styrke samarbeid og samskaping med aktuelle eksterne kompetansemiljø i arbeidet med mangfold som verdi, økt inkludering og innenforskap.
- Delmål 3a): Etablere, videreutvikle og styrke samarbeid og samskapingsarenaer med eksterne, relevante kompetansemiljø og tilbydere som kan ha relevans for kulturskolene innenfor tematikken mangfold, inkludering og innenforskap.
- Delmål 3b): Bidra til økt oppmerksomhet på kulturskolens rolle som samskapingsaktør innenfor økt mangfold, inkludering og innenforskap hos miljøer og aktører som har erfaring og kompetanse på området.

Modellen på neste side viser en oversikt over innsatsområder, mål og delmål (fig. 4).

Målsettinger og satsingsområder for arbeidet med mangfold, inkludering og innenforskap i Norsk kulturskoleråd

Figur 4 Prioriterte satsingsområder med mål og delmål

5. Avslutning

Norsk kulturskoleråd ser strategien *Mangfold, inkludering og innenforskap* som en dynamisk, fremoverrettet og nødvendig strategi som vil komme til å ha behov for kontinuerlige tilpasninger i tråd med endrede rammefaktorer og endrede mål. Slik vil dette være en strategi som forhåpentligvis er i takt med en verden i bevegelse. Strategien vil følges opp med en handlingsplan og økonomiplan.

“Vi har resurser, som kan bringes i spill – men som krever kommunalt medspill, politisk og økonomisk. Desuden krever der særlige pædagogiske kompetencer og sprogevner.”

(Kulturskolemanifestet 2019)

Først når strategien er blitt en kollektiv strategi, når mønstrene fra strategien sprer seg i organisasjonens mange fasetter, vil den fungere som et konstruktivt bidrag med det målet å skape en «kulturskole for alle».

6. Referanser

Helse- og omsorgsdepartementet. (2019). *Meld. St. 19 (2018-2019) Folkehelsemeldinga - gode liv i eit trygt samfunn*. Oslo: Helse- og omsorgsdepartementet.

Kobro, L. U. (2018). *La oss gjøre det sammen! Håndbok i lokal samskapende innovasjon*. Porsgrunn: Høgskolen i Sørøst-Norge/Senter for sosialt entreprenørskap og samskapende sosial innovasjon.

KS og Norsk kulturskoleråd. (2021). *På vei mot Fremtidens kulturskole*. Oslo: KS.

Kulturdepartementet. (2021). *Opplive, skape, dele — Kunst og kultur for, med og av barn og unge*. Oslo: Kulturdepartementet.

Kunnskapsdepartementet. (2019). *Skaperglede, engasjement og utforskertrang*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Norsk kulturskoleråd. (2016). *Rammeplan for kulturskolen, Mangfold og fordypning*. Trondheim: Norsk kulturskoleråd.

Norsk kulturskoleråd. (2020). *Strategi 2032. Med kulturskolen inn i fremtiden*. Trondheim: Norsk kulturskoleråd.

Sande, S. E. (2020). *Inkluderende kulturliv i Norden*. Oslo: Kulturrådet.

Telemarksforskning. (2021). *Ikke noe TikTok, digital didaktikk, takk*. Bø: Telemarksforskning.

Thomas, D., & Ely, R. (1996, september-oktober). Making difference matter: A new paradigm for managing diversity. *Harvard Business Review*.